

Schiller-bemutató a nagyszínházban

Don Carlos, post politica

Érdekes és a mindennapjainkra érzékeny előadás hozott létre Esztergályos Károly a századokkal ezelőtti költőóriás verses drámai monstrumából. A dramaturgként is erős kezű rendező Schiller Don Carlosát hibátlan logikával rövidítette mintegy három játékorányira. De be kell vallani az ambivalenciát: a jelenlegi szegedi színjátszási közegben professzionálisnak tartható produkcióból mégis hiányzott az átütő erő – a bemutatón. Következtetés: később is meg kell nézni.

Éppen a bemutató másnapján olvashattam Dévény István filozófus interjút. Spengler determinizmusa kapcsán hivatkozott Pascalra, aki azt mondta volt, ha Kleopátra orra csak két centivel hosszabb, akkor Antonius és Caesar nem veteksznek egymással, hanem esetleg összefognak. Másképp alakult volna a világtörténelem.

A Don Carlos megírásakor mindössze huszonöt esztendőschiller első nekifutásra „családi képet” gondolt festeni, a spanyol királyi udvar bennfentes vízióját azonban mégis fölcserélte egy bonyolult „történetre”, amelynek szereplőit a hatalom kérdései, a zsarnokság és a szabadság ütközetei, elvek és eszmék irányítják. Gondoltuk mi, sokáig, mert hiszen a legtöbb színpadi felhozás is ezt közvetítette. Emlékezetesen Ruszt József adaptációja, az ő szertartás-színházának kecskeméti megszületése idején. Mi mindent tud, foglal magába egy klasszikus! – mondhatjuk Esztergályos Károly mostani változatát nézve, amely éppen a teljes ellentéte a Ruszt-félenek. Mégis kétségtelenül Schiller-hű variáns: a színházi konvenciók biztos kezű bevetésével elővárszolt, megkapóan korhű és megdöbbentően mai – „családi kép”. Ruszt színpadán szinte a csupasz, elvont eszmék ütköztek. Az emberek – mint bábok. Elszervező történelmi erők ütközeteinek, „ministereket”, azaz szolgáló segédek a világi szertartásokban. Esztergályos ellenben alighanem Pascalal ért egyet. Az ő Don

Szabó Gabi mint Valois Erzsébet és Pataki Ferenc mint Erzsébet fia és szerelmese: Don Carlos. (Fotó: Miskolczi Róbert)

Carlosában nem eszmék, hanem földhözragadt emberi érzelmek irányítják a történelmet – mintha Kleopátra orra. Míg a hatalmi témával, a politikummal foglalkozó Don Carlos-interpretációkban a korszak történelmi erői fordítják tragédiába az emberi sorsokat, itt az emberek kusza, zürzavaros, érzelmesei, erkölcsi vagy erkölcs-telenségei fordítják tragikusba a történelmet.

A rendező, mint jeleztük, bőven számít a színházi konvenciókra, a nézők által hagyományosan elfogadott színpadi jelzésekre; a szín-szeitek mégis jól érzékelhetően nem az „elvont”, hanem egyfajta „realista”, divatosabban szólva pszichológizáló játékmódor felé telnek. Egyfajta közmegegyezésre támaszkodik Szlavik István sokfunkciós, technikai mozgékonyában is egységes, a komor kor stílusát képi erővel idéző díszletének használatok. A szín- és jelenetváltásokat filmvágás-szerűen, sötétekkel, valamint érzékenyen kiválasztott, a tartalmi értelmezést segítő, vagy hangulatfestő zenékkal oldja meg, s a derengésben teljes színházi természetességgel dolgoz-

nak a díszletezők. Az egyszerű, ám túlmozgásosságától mégis nagyon „kitaláltnak” ható díszlet mintegy képi jelzése annak az érzelmi és erkölcsi ütvestőnek, az emberi viszonyok zűgös bonyolultságának, amiről szól a mostani Don Carlos. Ez a közeg nem a királyi zsarnokság börtöne, hanem a magunké. Ahol az önmaga számára is talányos ember úgy bolyong, mint Szabó Gabi-Erzsébet királyné ama sötét éjszakán, kezében az illékony fényű szálgyertyával. A gondos világítással, a kifinomult képbeállításokkal, a fantáziás térszervezéssel néha borzongatóan hatásos ez a színpad. Hieronymus Bosch táblái előtt éri el valahogyan így a szemléltető a saját érzelmi-erkölcsi poklának sötétje... Jánoskúti Márta csodaszép jelmezei ugyancsak a színházi konvenció jegyében születtek: de hogy pont olyanok, mint Fülöp király udvarában voltak, mégis a kor tökéletes illúzióját kínálják. Sokat segítenek a színészeknek – véghezvinni egy jótékstílusbeli nehéz kettősséget. Egyik benyomás: mint-ha filmfelvételen lennénk. A mozdulatok-gesztusok általában visszafogottabbak, mint egy hagyományosan

vérző, érzelmileg túlfűtött, áradóan romantikus színpadon a konvenciók szerint lehetnének. A színészi reakciók inkább mai hétköznapiak mondhatók. Ugyanakkor nem lehet nem észrevenni művészen kidolgozott színpadiasságukat. Példa: örületes jelentősége támad Pataki Ferenc-Don Carlos habozó mozdulatának, amellyel visszatartja egy pillanatra az irattartóját Posa márkítól. Megbízik a barátában, persze, ám utóbb jön a bizonyíték, hogy ösztöne helyesen működött, amikor átvillámlott rajta: talán mégsem kéne az egész pakszintát más kézre hagyni! Szépen rímel a jelenet egyébként egy másikra, a királyné szinte centire azonos mozdulattal tartja vissza, ugyan csak Posától, a saját titkos levélét. Tartalomdús Erzsébet királyné és Posa márkikartartása kettejük búcsúzási jelenetében: úgy ölelik egymást, mintha abban a pillanatban fölmert szerelmi szenvedély láncolná össze őket... És az előadás örvedesen gazdag hasonló, közismert-termeszetes, és mégis mesterségesen teátrális finomságúra csiszolt gesztusokban. A sok munka nyoma minden percben látszik, az előadésgész mégis

sajnálatosan nélkülözi az átütő erőt. Miért? Nem tudom.

Gyanítom csak, hogy azt a pszichológizáló játékot, amit Esztergályos vár el a színészektől, nos, azt megérthetően nem mindenki tudja produkálni. Király Attila tudja. Schiller leginkább átpolitizált alakja, az elvek-embere-Posa alighanem ezért lesz főszereplő, emblematikus és nagyon modern, mai figura ebben a szándékoltan „elvtelenített” előadásban. Király Attilaé – afféle menedzser-típusú Posa. Mindent akar és mindenkit. Jön, lát, győz, mindenhez és mindenkihez ért, szót ért, amikor és akivel csak kell, megtervezi és irányítja a maga és a mások sorsát és még arra is van gondolja, hogy sikertelenség esetére megszerveze a saját szép pályavégét. Az utóknak, mert ahhoz is neki muszáj hozzászólni. Mindezt az ifjabb Király lefegyverző színpadi természetességgel és teljesnek tetsző színészi fegyvertárral éri el. Van képessége a rendezői igény szerinti kényes kettősségre. Azt gyanítom, a pszichológusokkal és színészmesterség-értőkkel egy híron, hogy azért, mert – egyéniség.

Érdekes módon egyetlen politikai intrikus-alak azért megmaradt a magánbajoktól sújtott udvari gardában, s ez a Király Levente által játszott főinkvizitor. Hiszen a szöveg-rövidítési lán nem érte el a Posa hosszú porázáról, a koncepció politikai gyilkosság profi tervéről szóló mondatait. Még érdekesebb, hogy valahogyan a mai klientúra-építő hatalmasokra is emlékeztet Szalma Tamás Fülöpje... S eme hatalmaság udvari viszonyainak áldozataként is el tudjuk képzelni a fiát, Pataki Ferenc ifjonti-naív és kissé széllébelet Carlosát. Nemkülönben Bognár Gyöngyvér egyszerűhasználatosságba belelokanó Eboli hercegnőjét... Mi több, a férji zsarnokságot asszonyi méltósággal bír, de kétségtelenül nehezen tűrő, valódi érzelmeit önmaga előtt is eltitkoló Erzsébetet, Szabó Gabi királynői királynéját is... Nem beszélve a századok óta ugyanaz-típusú talpnyalókról, Fazakas Géza Albájáról, Rácz Tibor Domingójáról... Nesze neked, politikamentes előadás!

Sulyok Erzsébet

Miről írt a...?

(1999-2001)

Kilakoltatják Zámolyon a kultúrházban lakó romákat. Hazaköltözhetnek a zámolyi romák. Tíz üttöt ki a zámolyi romatelepen. Szigorúbb rendőri védelem a rettegő zámolyi romáknak. Elmenekült az utolsó roma család is Zámolyról. Nem akarják elfoglalni otthonaikat a romák. Strasbourgba indultak menedékkért a zámolyi romák. Később lesz döntés a zámolyiak menedékkérőiről. Az Igazságügyi Minisztérium szerint valótlanságokat állítanak a zámolyi romák. Aggasztókat tartja a romák magyarországi helyzetét a kisebbségi ombudsman. Az Európai Unió tartja a romák kivándorlási hullámától. Állami támogatást kapnak itthon a Strasbourgban tartózkodó zámolyi romák. Hárommillió kártérítést követelnek a Franciaországba kivándorolt zámolyi romák. A Franciaországba menekült zámolyi romák többsége pozitív választ vár a menekültstátust igénylő kérelmükre. Moszkva cáfolja szerepét a romák kivándorlásában. A magyar bíróság szerint nem történt törvénytörés a zámolyi romákkal szemben. Kitelepítene a romákat a megkérdőztet pedagógusok egynegyede...

S. T.

Gergely-járás Ópusztaszeren

Több évszázados hagyományt elevenítettek fel a skanzen házaik végigjáró kisdiakok. (Fotó: Schmidt Andrea)

Gergely-napi diaktoborzó volt tegnap az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban. A látványos és immár hagyományos rendezvényen az Ópusztaszeri Általános Iskola kisdiajai korhű mondókkal, énekekkel színesített előadása járult hozzá az egykori népszokás felelevenítéséhez.

A középkorban, amikor nem volt kötelező az iskolába járás, a diákok toborzással igyekeztek maguk közé csalogatni kis társaikat. Végjárták a házakat és ahol nem volt gyermek, ott a szegény családból származó diákok enniavót kértek a gazdától. A 16. században ez azért is vált szokássá, mert a tanítók részére – hiszen nem kaptak fizetést – már korábban is gyűjtöttek adományokat. Ké-

sőbb ezt kötötték össze a diaktoborzással. Mindezt elevenítették fel az igen látványos jelmezbe öltözött ópusztaszeri gyermekek a tegnapi Gergely-járás alkalmával. Az emlékpark skanzenjének házaiba dalal köszöntek be a pántlikásan felöltözött, dobbal, zászlókkal felszerelt kisdiakok. Verseikkel bemutatják az iskolai életet, de körútjukra most elkísérte őket Gergely pápa és a püspök is. A kis csapat, a sikeres körút után, a kosarakba gyűjtött adományokkal visszatért az iskola udvarára, ahol a tanító úr fogadta régi és új tanítványait. A rendezvény résztvevői pedig nagy tapssal jutalmazták az ópusztaszeri tanulók produkcióját.

N. R. J.

Új körzeti megbízotti iroda Szőregen Jön a robotzsaru!

Új körzeti megbízotti irodát avattak tegnap Szőregen a részönkormányzat és a Szegei Rendőrkapitányság együttműködésének köszönhetően. Bár Szőregen eddig is működött rendőrség, most a település központjában, a részönkormányzat irodaházában kapott helyet a hivatal, amely az újszegedi rendőrség közvetlen irányítása mellett működik majd. Balogh Zoltán alezre-des, szegedi rendőrkapitány Tóth Csaba, szőregi önkormányzati képviselővel adta át az új irodát az ott eszentül szolgáló teljesítő rendőröknek. A kapitány ígéretet tett arra: még az idén használhatják a körzeti megbízottak a „robotzsaru”, azaz a központi számítógépes rendszert is Szőregen, így a nyomozati munkában is közvetlenül részt vehetnek majd. A kapitány

szerint fontos, hogy a körzeti megbízottak folyamatos, jó kapcsolatban legyenek a szőregi lakosokkal. Ebben könnyíti meg a dolgukat az, hogy a jövőben a település legfrekvenciáltabb helyén teljesíthetnek majd szolgálatot. „A borbélyllyal és a boltossal mindenképpen jóban kell lenniük a rendőröknek, hiszen ők egy kistelepülés minden ügyéről tudnak” – vélte a kapitány. A rendőrök egyébként a jó idő beköszöntével itt is motorra ülhetnek, s a Szegeden is jól bevált robozókkal még rugalmasabban végezhetik földadatukat. Az új körzeti megbízotti iroda létesítéséhez egyébként az önkormányzat az ingatlan rendelkezésre bocsátásával, a rendőrség pedig a felújítás költségeinek vállalásával járult hozzá.

K. B.

Szépségverseny a Gombában

Félszáz apróság vonult föl a medence szélén. (Fotó: Miskolczi Róbert)

Munkatársunktól

Gyermekek részére rendezett szépségversenyt a múlt hétvégén a Szegei Fürdő és Hőforrás Vállalat. Az újszegedi Gombában 51 apróság fogott rajtszámot és vonult el a zsűri előtt. Két kategóriá-

ban, nullától 3 éves, illetve háromtól hatéves korig indulhattak a kicsik. A piciny versenyzőknél nem csak a külcsín számított. A műsorvezető többek között kíváncsi volt kedvenc játékaikra, meséjükre, milyen az oviban, illetve mi a

jele. A kicsiknél a 3 éves Kecskeméti Tamás lett az első. A nagyoknál pedig az öt éves Balogh Annabella diadalmaskodott. A két szegedi győztes egy-egy tortát, tíz alkalommal szóló családi fürdőbelépet, illetve vacsorameghívást kapott.

Millenniumi faültetés

Munkatársunktól

Március 14-én, szerdán az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark Kht. a keresztény magyar állam millenniumának tiszteletére faültetést szervez.

A program 10.30-kor kezdődik Jancsák Csaba, az SZTE HÖK elnökének, majd Nagy László igazgató közszóntó szavaival. Ez után a Kisteleki Művészeti Iskola fűvósai Kossuth-nótákat játszanak, az Ópusztaszeri Gimnázium tanítói pedig

március 15-i megemlékezést tartanak. 13 órakor Berki Viola festőművész kiállítását Dömötör János művészettörténész nyitja meg.

Az ifjúsági liget telepítésében a megyében tanuló diákok segídeknek. Az ökumenikus kápolnánál a történelmi egyházak püspökei, a Magyarok Házánál pedig a határon túli magyarság képviselői, valamint az Apáczai Csere János Szakkollégium elnöke vesznek részt a faültetésben.